

Elwira LEŚNA-WIERSZOŁOWICZ

RYNEK INDYWIDUALNYCH KONT ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO W POLSCE

INDIVIDUAL RETIREMENT SECURITY ACCOUNTS MARKET IN POLAND

Katedra Ekonomii Menedżerskiej i Rachunkowości, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, ul. Klemensa Janickiego 31, 71-270 Szczecin, e-mail: elwira.lesna@zut.edu.pl

Summary. The aim of the article is to characterize the individual retirement security accounts market in Poland. The article describes the rules for creating and functioning of individual retirement security accounts. The article presents the individual retirement security accounts market in Poland between the years 2012 and 2015. Moreover, the article describes the causes of a small interest of an individual way of saving among citizens, such as: low income, lack of habit of saving and lack of knowledge of individual retirement security accounts functioning. Retirement coming only from the first and second pillar may be insufficient to ensure an appropriate level of retirement benefits. Therefore, individual retirement security accounts, acting in the third pillar, should become an important component of future benefits. It is important to take appropriate educational activities to increase Poles' awareness of pension.

Słowa kluczowe: dobrowolna forma oszczędzania, indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego, system emerytalny.

Key words: voluntary form of saving, individual retirement security accounts, pension schemes.

WSTĘP

W 1999 r. przeprowadzono w Polsce reformę systemu zabezpieczenia emerytalnego, która była konieczna ze względu na niekorzystne zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwo, obniżający się wskaźnik urodzeń i wydłużające się przeciętne trwanie życia), zmiany społeczne (zmiana modelu rodziny, aktywność zawodowa kobiet) oraz gospodarcze (rosnące obciążenie budżetu wydatkami emerytalnymi i wolniejsze tempo wzrostu gospodarczego) – Owczarek (2005).

Nowy system emerytalny składa się z trzech filarów, przy czym pierwszy filar działa na podstawie umowy międzypokoleniowej, a pozostałe filary mają postać kapitałową. Pierwszy filar (ZUS) działa na podstawie zasady repartycji składek i świadczeń. Oznacza to, że wypłacane emerytury finansowane są ze składek osób aktualnie pracujących. W ramach drugiego filara funkcjonują otwarte fundusze emerytalne (OFE), których celem jest gromadzenie środków pieniężnych i ich lokowanie z przeznaczeniem na wypłatę członkom funduszu po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego (Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r., art. 2, ust. 1 i 2). Trzeci filar jest dobrowolnym elementem kapitałowo-ubezpieczeniowym w systemie emerytalnym. Od 1999 r. w zakresie tego filara występują pracownicze programy emerytalne (PPE), które są formą grupowego oszczędzania na emeryturę; mogą być utworzone wyłącznie przez

pracodawcę w celu gromadzenia oszczędności emerytalnych dla zatrudnionych przez niego pracowników. Od 2004 r. możliwe jest oszczędzanie na indywidualnych kontach emerytalnych (IKE). Natomiast w 2012 r. stworzono możliwość gromadzenia środków na przyszłą emeryturę na indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (IKZE).

W stosunku do I i II filara systemu emerytalnego indywidualne konta emerytalne oraz indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego mają charakter uzupełniający. Ponieważ dobrowolne formy gromadzenia oszczędności emerytalnych wciąż są mało popularne wśród obywateli, trzeci filar zabezpieczenia emerytalnego nie stanowi istotnego uzupełnienia dwóch filarów obowiązkowych. Na koniec 2015 r. liczba uczestników IKE wyniosła 858,7 tys. osób (5,3% pracujących), a wartość zgromadzonych aktywów na IKE – 5,7 mld zł. Na koniec 2015 r. liczba uczestników IKZE kształtowała się na poziomie 597,6 tys. osób (3,7% pracujących), a wartość zgromadzonych aktywów osiągnęła poziom 0,6 mld zł (Urząd Komisji Nadzoru Finansowego 2016a). W tym samym czasie liczba uczestników PPE wyniosła 393 tys. osób, a wartość zgromadzonych aktywów – 10 623 mln zł (Komisja Nadzoru Finansowego 2016). Natomiast na koniec 2015 r. do OFE należało łącznie 16,5 mln członków, a wartość aktywów OFE wyniosła 140,5 mld zł (Urząd Komisji Nadzoru Finansowego 2016b).

Celem opracowania jest charakterystyka rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego w Polsce. Przedstawiono w nim ramy prawne i organizacyjne funkcjonowania IKZE oraz omówiono przyczyny niewielkiego zainteresowania indywidualną formą oszczędzania wśród obywateli.

RAMY PRAWNE I ORGANIZACYJNE FUNKCJONOWANIA INDYWIDUALNYCH KONT ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO

Indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego stanowią dobrowolną formę oszczędzania na emeryturę w ramach trzeciego filara systemu emerytalnego w Polsce. Podstawowym aktem prawnym regulującym działalność IKZE jest Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (zwana dalej ustawą o IKZE). Ustawa o IKZE określa zasady gromadzenia oszczędności na indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego, a także zasady dokonywania wpłat, wypłat, wypłat transferowych oraz zwrotu środków zgromadzonych na tych kontach.

Na mocy art. 8 ustawy o IKZE indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego jest prowadzone na podstawie pisemnej umowy zawartej przez oszczędzającego z funduszem inwestycyjnym, dobrowolnym funduszem emerytalnym, podmiotem prowadzącym działalność maklerską, zakładem ubezpieczeń lub bankiem.

Nadzór nad prowadzeniem IKZE przez instytucje finansowe sprawuje Komisja Nadzoru Finansowego. Instytucje finansowe są zobowiązane do przekazywania półrocznych i rocznych informacji o prowadzonych IKZE organowi nadzoru w terminie do końca lipca za ostatnie półrocze i do końca stycznia za rok poprzedni. Obowiązkiem organu nadzoru jest natomiast sporządzenie i przekazanie ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego półrocznej i rocznej informacji zbiorczej o IKZE prowadzonych przez nadzorowane instytucje finansowe w terminie do dnia 31 sierpnia za ostatnie półrocze i do ostatniego dnia lutego za rok poprzedni. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zakres informacji o IKZE,

kierując się koniecznością dostarczenia ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego informacji niezbędnych do wykonywania zadań związanych z rozwojem dobrowolnych form oszczędzania (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 17).

Wpłaty na IKZE może dokonywać osoba fizyczna, która ukończyła 16 lat. Posiadaczem konta emerytalnego może być również osoba młodsza, jednak ma ona prawo do dokonywania wpłat na IKZE tylko w roku kalendarzowym, w którym uzyskuje dochody z pracy wykonywanej na podstawie umowy o pracę i w wysokości nieprzekraczającej tych dochodów (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 3, ust. 1 i 2). Każdy obywatel może mieć tylko jedno IKZE, przy czym wybór konkretnego produktu oraz instytucji finansowej nie jest ostateczny. Po upływie 12 miesięcy od zawarcia umowy o prowadzenie konta można bez ponoszenia dodatkowych opłat przenieść zgromadzone środki na konto prowadzone w innej instytucji lub innej formie (Bielawska i in. 2014).

Zgodnie art. 13a ustawy o IKZE wpłaty dokonywane na IKZE w roku kalendarzowym nie mogą przekroczyć kwoty odpowiadającej 1,2-krotności przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok, określonego w ustawie budżetowej lub ustawie o przewidywanym budżetowym lub w ich projektach, jeżeli odpowiednie ustawy nie zostały uchwalone. Limity rocznych wpłat na IKZE, obowiązujące w latach 2012–2016, przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Limity wpłat na IKZE w latach 2012–2016

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Kwota limitu [zł]	4031	4231	4495	4751	4866

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (2016a).

Na mocy art. 7a ust.1 ustawy o IKZE przed zawarciem umowy o prowadzenie IKZE osoba fizyczna składa oświadczenie, że nie gromadzi środków na IKZE w innej instytucji finansowej albo że gromadzi środki na IKZE w innej instytucji, ale dokona wypłaty transferowej.

Umowa o prowadzenie IKZE określa w szczególności (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 9, ust. 1):

- oznaczenie IKZE umożliwiające jego identyfikację;
- sposób oznaczenia dyspozycji dotyczących środków gromadzonych na IKZE;
- sposób postępowania instytucji finansowej w przypadku, gdy suma wpłat dokonanych przez oszczędzającego na IKZE w danym roku kalendarzowym przekroczy maksymalną przewidzianą wielkość wpłat;
- zakres, częstotliwość i formę informowania oszczędzającego o środkach zgromadzonych na IKZE;
- koszty i opłaty obciążające oszczędzającego w związku z prowadzeniem IKZE;
- okres wypowiedzenia umowy;
- termin dokonania wypłaty, wypłaty transferowej, częściowego zwrotu oraz zwrotu;
- warunki wypłaty w ratach w przypadku dokonywania wypłaty w ratach;
- sposób postępowania z korzyściami z papierów wartościowych zgromadzonych na IKZE oszczędzającego.

W przypadku podpisania umowy o prowadzenie IKZE z zakładem ubezpieczeń umowa o prowadzenie IKZE zawiera ponadto określenie zasad, na jakich zakład ubezpieczeń wyodrębnia z płaconej składki część przeznaczoną na rachunek IKZE w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym oraz wskazuje cel, na który przeznaczona jest pozostała część składki ubezpieczeniowej (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 9, ust. 2).

Zgodnie z art. 12 ustawy o IKZE zasady prowadzenia IKZE, a także tryb oraz warunki zawarcia i rozwiązania umowy o prowadzenie IKZE określa:

- statut funduszu inwestycyjnego – w przypadku funduszu inwestycyjnego;
- statut dobrowolnego funduszu emerytalnego – w przypadku dobrowolnego funduszu emerytalnego;
- regulamin prowadzenia rachunku papierów wartościowych i rachunku pieniężnego – w przypadku podmiotu prowadzącego działalność maklerską;
- ogólne warunki ubezpieczenia oraz regulaminy ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych – w przypadku zakładu ubezpieczeń;
- umowa o rachunku bankowym – w przypadku banku.

W celu zwiększenia zainteresowania dodatkowymi formami gromadzenia oszczędności emerytalnych wprowadzono dodatkową zachętę w postaci ulg podatkowych. W odniesieniu do IKZE zwolnienie podatkowe polega na tym, że wysokość wpłat można odliczyć od podstawy opodatkowania. Warunkiem skorzystania ze zwolnienia podatkowego jest posiadanie tylko jednego takiego konta.

Wypłata środków zgromadzonych na IKZE może nastąpić po osiągnięciu przez oszczędzającego wieku 65 lat. Wypłata może być, w zależności od wniosku oszczędzającego albo osoby uprawnionej, dokonywana jednorazowo albo w ratach. W przypadku wypłaty w ratach środki zgromadzone przez oszczędzającego na IKZE są wypłacane przez instytucje finansowe prowadzące IKZE zgodnie z regulacjami dotyczącymi działania tych instytucji. Wypłata w ratach środków zgromadzonych przez oszczędzającego następuje przez co najmniej 10 lat. Jeżeli wpłaty na IKZE były dokonywane przez mniej niż 10 lat wypłata w ratach może być rozłożona na okres równy okresowi, w jakim dokonywane były wpłaty. Oszczędzający, który dokonał wypłaty jednorazowej albo wypłaty pierwszej raty nie może ponownie rozpocząć gromadzenia oszczędności na IKZE. Poza tym oszczędzający nie może dokonywać wpłat na IKZE, jeżeli została dokonana wypłata pierwszej raty (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 34 i 34a). Od dnia 15 stycznia 2014 r. obniżono stawkę i sposób opodatkowania wypłat z IKZE¹ – od kwoty wypłat z IKZE, w tym wypłat na rzecz osoby uprawnionej na wypadek śmierci oszczędzającego, pobierany jest zryczałtowany podatek w wysokości 10% przychodu.

Na mocy art. 35 ust. 1 ustawy o IKZE wypłata transferowa może być dokonywana:

- z instytucji finansowej prowadzącej IKZE do innej instytucji finansowej, z którą oszczędzający zawarł umowę o prowadzenie konta;
- z IKZE zmarłego oszczędzającego na IKZE osoby uprawnionej.

Wypłata transferowa jest dokonywana na podstawie dyspozycji oszczędzającego po uprzednim zawarciu umowy o prowadzenie IKZE z inną instytucją finansową lub po

---

¹ Do dnia 15 stycznia 2014 r. wypłata zgromadzonych środków na IKZE była opodatkowana na zasadach ogólnych podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

przystąpieniu do programu emerytalnego i okazaniu instytucji dokonującej wypłaty transferowej potwierdzenia zawarcia umowy albo potwierdzenia przystąpienia do programu emerytalnego (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 35, ust. 2).

Zwrot środków zgromadzonych na IKZE następuje w razie wypowiedzenia umowy o prowadzenie IKZE przez którąkolwiek ze stron, jeżeli nie ma przesłanek dla wypłaty lub wypłaty transferowej (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., art. 37, ust. 1). Zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o IKZE wypłata, wypłata transferowa, zwrot środków zgromadzonych na IKZE są dokonywane w formie pieniężnej.

RYNEK INDYWIDUALNYCH KONT ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO W POLSCE W LATACH 2012–2015

Od 1 stycznia 2012 r. oprócz IKE dodatkową możliwość indywidualnego oszczędzania w ramach trzeciego filara stanowią indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego.

Na koniec 2015 r. istniało w Polsce 597 560 IKZE, czyli o 69 418 kont więcej niż na koniec roku 2014 – tab. 2. W roku 2015, podobnie jak w latach poprzednich, największy udział w liczbie funkcjonujących IKZE miały osoby z przedziałów wiekowych: od 31 do 40 lat, od 41 do 50 lat oraz od 51 do 60 lat. Udział osób ze wskazanych grup wiekowych rozkładał się równomiernie w granicach 27%. Wyraźnie mniejszy był udział osób w wieku do 30 lat posiadających IKZE (tj. 11,50% kont). W 2015 r. udział ten wyniósł 68 745 osób, czyli o 3 830 osób mniej niż w roku poprzednim. Najmniejszy odsetek kont (7,37%) dotyczył osób w wieku powyżej 60 lat.

Tabela 2. Liczba IKZE według wieku właścicieli kont w latach 2012–2015

Kategoria wiekowa	Liczba IKZE w latach			
	2012	2013	2014	2015
Do 30 lat	98 984	82 354	72 575	68 745
31–40 lat	135 181	137 713	144 097	157 039
41–50 lat	134 489	133 315	144 169	161 635
51–60 lat	121 920	131 715	144 951	166 105
61–65 lat	5394	10 420	19 808	35 099
Powyżej 65 lat	853	919	2542	8937
Ogółem	496 821	496 436	528 142	597 560

Źródło: opracowano na podstawie danych z Raportów Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

Od początku funkcjonowania IKZE umowy o prowadzenie konta oszczędzający zawierali głównie z zakładami ubezpieczeń i dobrowolnymi funduszami emerytalnymi. Na koniec 2015 r. w ramach IKZE znalazło się 525 029 kont (tj. 87,86% liczby funkcjonujących IKZE). Wzrost liczby funkcjonujących IKZE w 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano we wszystkich instytucjach finansowych prowadzących IKZE (tab. 3). Jednocześnie w 2015 r. oszczędzanie na emeryturę w ramach funduszy inwestycyjnych stało się bardziej popularne, o czym świadczy istotny wzrost liczby funkcjonujących kont z 17 510 IKZE na koniec 2014 r. do 54 471 IKZE na koniec 2015 r. Najniższą dynamikę wzrostu liczby IKZE odnotowano w przypadku dobrowolnych funduszy emerytalnych (1,86%) oraz zakładów ubezpieczeń (5,68%).

Tabela 3. Liczba IKZE prowadzonych przez poszczególne instytucje finansowe w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Liczba IKZE w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	363 399	388 699	418 935	442 735
Fundusze inwestycyjne	5 202	9 565	17 510	54 471
Podmioty prowadzące działalność maklerską	559	1012	2797	4325
Banki	19	33	8 105	13 735
Dobrowolne fundusze emerytalne	127 642	97 127	80 795	82 294
Ogółem	496 821	496 436	528 142	597 560

Źródło: opracowano na podstawie danych z Raportów Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

W 2012 r. zostało otwartych 504 072 IKZE, zaś w kolejnych latach odpowiednio: 65 316 oraz 63 488 nowych kont (tab. 4). W 2015 r. powstało aż 92 224 IKZE, tj. o 28 736 kont więcej niż w roku poprzednim. W 2014 r., poza dominującymi w liczbie otwieranych IKZE zakładami ubezpieczeń oraz poza niewielkim udziałem podmiotów prowadzących działalność maklerską, pozostałe instytucje finansowe miały zbliżony udział (14–15%) w liczbie otwartych IKZE. W 2015 r. 82,09% umów o prowadzenie IKZE zawarto w ramach funduszy inwestycyjnych i zakładów ubezpieczeń.

Tabela 4. Liczba otwartych IKZE w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Liczba otwartych IKZE w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	368 748	33 697	34 032	37 577
Fundusze inwestycyjne	5289	5022	9514	38 134
Podmioty prowadzące działalność maklerską	578	469	1796	1571
Banki	19	16	8904	7871
Dobrowolne fundusze emerytalne	129 438	26 112	9242	7071
Ogółem	504 072	65 316	63 488	92 224

Źródło: opracowano na podstawie danych ze Sprawozdań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

W roku 2015 wartość aktywów zgromadzonych na IKZE wyniosła 621 968 tys. zł; wzrosła o 326 618 tys. zł (tj. o 110,59%) w stosunku do wartości aktywów na koniec roku 2014 (tab. 5). Biorąc pod uwagę wartość zgromadzonych na IKZE aktywów w poszczególnych instytucjach finansowych, największy udział miały zakłady ubezpieczeń (45,33%) oraz fundusze inwestycyjne (31,43%).

Tabela 5. Aktywa IKZE w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Aktywa IKZE [tys. zł] w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	36 393	75 117	167 737	281 946
Fundusze inwestycyjne	7 973	23 371	63 559	195 475
Podmioty prowadzące działalność maklerską	1 673	4 815	14 638	30 268
Banki	40	98	11 624	35 081
Dobrowolne fundusze emerytalne	6 803	15 805	37 792	35 081
Ogółem	52 882	119 206	295 350	621 968

Źródło: opracowano na podstawie danych ze Sprawozdań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

W 2015 r. instytucje finansowe prowadzące IKZE dokonały 185 wypłat na kwotę 401 tys. zł, głównie poprzez zakłady ubezpieczeń (65,95% wypłat) – tab. 6, 7. Ponieważ IKZE funkcjonują od czterech lat i oszczędzający na IKZE nie spełniają jeszcze jednego z warunków wypłaty, tj. minimalnego okresu dokonywania wpłat na IKZE (pięć lat) wypłacane obecnie przez instytucje finansowe kwoty są skierowane do osób uprawnionych do wypłaty w przypadku śmierci oszczędzającego na IKZE.

Tabela 6. Liczba wypłat z IKZE w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Liczba wypłat z IKZE w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	15	30	63	122
Fundusze inwestycyjne	1	2	10	45
Podmioty prowadzące działalność maklerską	–	–	–	–
Banki	–	2	–	2
Dobrowolne fundusze emerytalne	1	3	7	16
Ogółem	17	37	80	185

Źródło: opracowano na podstawie danych ze Sprawozdań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

Tabela 7. Wypłaty z IKZE w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Wartość wypłat z IKZE [tys. zł] w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	1	110	102	272
Fundusze inwestycyjne	1	1	25	86
Podmioty prowadzące działalność maklerską	–	–	–	–
Banki	–	4	–	9
Dobrowolne fundusze emerytalne	0	9	5	34
Ogółem	2	124	132	401

Źródło: opracowano na podstawie danych ze Sprawozdań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

W 2015 r. instytucje finansowe otrzymały 11 829 dyspozycji zwrotu środków z IKZE, tj. o 3 150 więcej niż w 2014 r. Najwięcej dyspozycji zwrotu środków z IKZE zrealizowanych zostało w zakładach ubezpieczeń (79,93% ogólnej liczby zwrotów); ich wartość stanowiła 78,61% kwot zwróconych oszczędzającym (tab. 8 i 9).

Tabela 8. Liczba zwrotów z IKZE w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Liczba zwrotów z IKZE w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	4969	6837	6793	9455
Fundusze inwestycyjne	35	554	958	1022
Podmioty prowadzące działalność maklerską	–	5	7	16
Banki	–	–	–	495
Dobrowolne fundusze emerytalne	39	284	921	841

Źródło: opracowano na podstawie danych ze Sprawozdań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

Tabela 9. Zwroty z IKZE w latach 2012–2015

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Wartość zwrotów z IKZE [tys. zł] w latach			
	2012	2013	2014	2015
Zakłady ubezpieczeń	4703	20 022	15 989	13 148
Fundusze inwestycyjne	429	1931	1614	2162
Podmioty prowadzące działalność maklerską	–	16	24	91
Banki	–	–	–	568
Dobrowolne fundusze emerytalne	155	1495	797	756
Ogółem	5 287	23 464	18 424	16 725

Źródło: opracowano na podstawie danych ze Sprawozdań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.

PODSUMOWANIE

Od 1 stycznia 1999 r. istnieje w Polsce trzyfilarowy system emerytalny, przy czym trzeci filar jest dobrowolnym elementem kapitałowo-ubezpieczeniowym w systemie emerytalnym. W jego ramach funkcjonują IKZE, które są formą indywidualnego gromadzenia środków na cele emerytalne.

Na koniec 2015 r. IKZE posiadało 597 560 osób, które zgromadziły na kontach aktywa o wartości 621 968 tys. zł. W roku tym najwięcej IKZE (166 105) dotyczyło osób oszczędzających na cele emerytalne w przedziale wiekowym od 51 do 60 lat. W roku 2015 instytucje finansowe prowadzące IKZE dokonały 185 wypłat na kwotę 401 tys. zł oraz otrzymały 11 829 dyspozycji zwrotu środków z IKZE na łączną kwotę 16 725 tys. zł.

Doświadczenia ostatnich lat wskazują na niewielkie zainteresowanie obywateli indywidualną formą oszczędzania. Przyczyn należy upatrywać przede wszystkim w braku wiedzy części społeczeństwa z zakresu funkcjonowania systemu emerytalnego, co przekłada się na niezrozumienie istoty IKZE oraz na korzyści płynące z oszczędzania w ich ramach. Co więcej, Polacy nie wykazują skłonności do długoterminowego oszczędzania, przedkładają bowiem wydatki na bieżącą konsumpcję nad oszczędności. Natomiast część społeczeństwa jako główną przyczynę braku możliwości oszczędzania wskazuje zbyt niskie dochody². Dodatkową barierą rozwoju indywidualnych form gromadzenia oszczędności emerytalnych jest również przekonanie niektórych obywateli, że to państwo jest odpowiedzialne za świadczenia emerytalne i bez względu na okoliczności zatroszczy się o dochody przyszłych emerytów.

Ze względu na niekorzystne tendencje demograficzne, społeczne i gospodarcze emerytura pochodząca tylko z I i II filara może okazać się niewystarczająca do zapewnienia odpowiedniego poziomu świadczeń emerytalnych. Dlatego bardzo istotne jest upowszechnianie indywidualnego oszczędzania w ramach III filara systemu emerytalnego. W tym celu należy przede wszystkim podjąć właściwe działania edukacyjno-informacyjne. Konieczna jest ogólnopolska kampania informacyjna, która pomoże zmienić sposób myślenia Polaków oraz uświadomi im potrzebę gromadzenia dodatkowych środków emerytalnych.

² Według raportu Czapińskiego i Panka (2015) prawie 55% gospodarstw domowych nie miało żadnych oszczędności. Natomiast wśród gospodarstw deklarujących posiadanie oszczędności dominowały gospodarstwa o oszczędnościach stanowiących równowartość od miesięcznych do 3-miesięcznych dochodów.

PIŚMIENNICTWO

- Bielawska K., Petru R., Pieńkowska-Kamieniecka S., Szczepański M., Żukowski M.** 2014. Dodatkowy system emerytalny w Polsce – diagnoza i rekomendacje zmian. Warszawa, Tow. Ekon. Pol., 31.
- Czapiński J., Panek T.** 2015. Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków. Warszawa, Rada Monit. Społ.
- Komisja Nadzoru Finansowego.** 2016. Sprawozdanie z działalności Komisji Nadzoru Finansowego w 2015 roku, https://www.knf.gov.pl/Images/Sprawozdanie_KNF_2015_tcm75-46273.pdf, dostęp: 10.05.2016.
- Owczarek J.** 2005. Rzecznik ubezpieczonych w systemie ubezpieczeń społecznych 2002–2005. Monit. Ubezpiecz. 25, 36.
- Raporty Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.** Warszawa, KNF.
- Sprawozdania Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego o rynku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego za lata 2012–2015.** Warszawa, KNF.
- Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.** 2016a. Indywidualne konta emerytalne oraz indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego w 2015 roku. Warszawa, KNF, 25.
- Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.** 2016b. Rynek otwartych funduszy emerytalnych w IV kwartale 2015 roku. Warszawa, KNF, 4.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego.** DzU z 2004 r., nr 116, poz. 1205 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.** DzU z 1997 r., nr 139, poz. 934.

